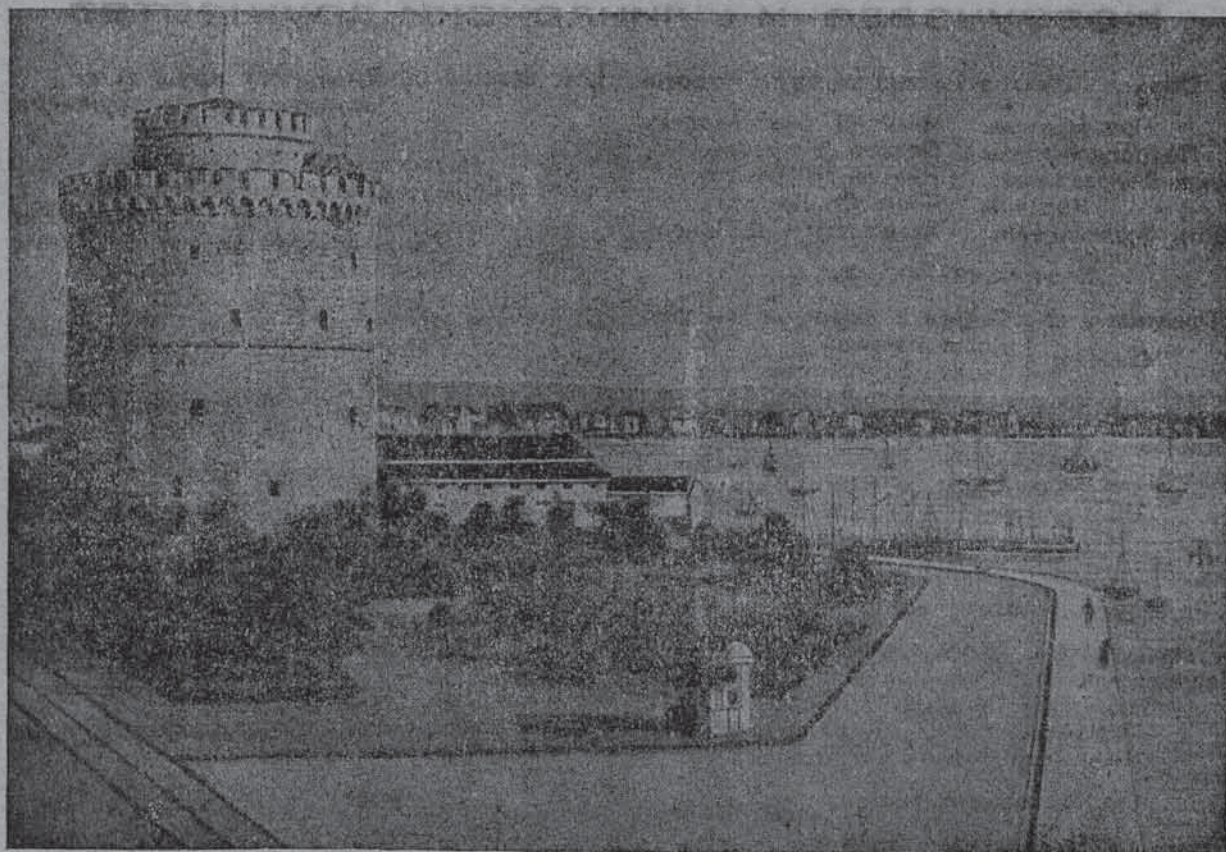

София, май 1942 г.

117. Тукъ,
Бъл. Зем. и Кооп. Банка

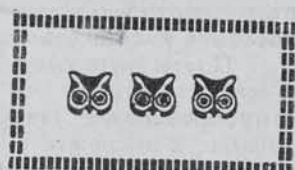
Илюстрация ИЛИНДСКИ

СОЛУНЪ — БЕАСЪ-КУЛЕ

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЯИИДЕНЬ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телеф. 2-19-32 — Чекова смѣтка 52-21

Абонаментъ 120 лв., за платилитѣ до 1. юни 100 лв., за Европа—200 лв., за Америка—2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40,350 отъ 28. XI. 1923 г.

Свободна Македония

Звънна вече всенароденъ часъ:
Македония свободна
да запѣ свѣтли химни съ гласъ:
химни за земята родна!

Скъпа намъ земя, земя света,
твоята мжка бѣ вѣковна,
но изрѣя правда надъ свѣта,
въ снъ отмина власть грѣховна!

Волно цѣло племе българско
съ волна стѣпка въ пѣть очистенъ
отъ безумно племе вражеско
ще да ниже дни лжчисти!

Радвай се земя честита днесъ!
Богъ те подкрепи съ надежди
да достигнешъ висинитѣ съ честь,
де достойни се нареждатъ!

Въ тебе българскиятъ духъ могъщъ
наделѣ сѣдба невѣрна!
Духъ на великанитѣ присъщъ
вечъ отхвърля орисъ черна!

Богъ те днесъ осени съ благословъ,
тебе въ мжитѣ велика,
лаври да плетешъ въ живота новъ,
Охридъ вѣчно твой да блика!

Шингаровъ

ГОЦЕ ДЪЛЧЕВЪ

(по-случай 39 години отъ смъртъта му).

Ваши Високи Преосвещенства,

Българската православна църква, нашата истинска народна църква, скинията, която съхранява добродетелитѣ на българския народъ, отправя топли молитви Богу да прибере въ селенията на праведницитѣ душитѣ на нашитѣ знаменити вождове, та отъ тамъ тѣ да грѣятъ и да освѣтяватъ пѣтя на българския народъ къмъ неговия непривенъ културенъ и материяленъ напредѣкъ, да бждатъ близко до Великия престолъ, за да се застъпватъ за безпременно развитие на най-добрия, най-просвѣтения, най-справедливия между балканскитѣ народи — българския народъ.

Днесъ сме се събрали да дадемъ изразъ на нашата дълбока почитъ, да се поклонимъ предъ паметъта на най-достойния синъ на борческа Македония, Гоце Дѣлчевъ, който е записалъ вече съ златни букви името си въ страницитѣ на българската история, по случай 39 год. отъ неговата твърде ранна кончина.

Кой бѣ Гоце Дѣлчевъ?

Гоце. Така си го зовѣхме. Тѣй си е известенъ и всрѣдъ народа. Мило, галено, свойско. Както си го е зовѣла и нѣжната му майка, Султана — добродушна, милостива, набожна българка. Майка на 10 живи деца — 4 отъ които мжжки — тя е най-вече привързана къмъ най-голѣмия си синъ, Гоце. Тръгне ли по гости, на черква, тя е съ него, по него тя изпраща срещу голѣмъ празникъ по ока шарлаганъ въ 3-тѣ градски църкви.

Роденъ на 23. I. 1872 г. въ Кукушъ, въ най-близо съседство съ Св. Гора на Паисия велики Гоце е расълъ подъ влиянието на развихрилото се вече възраждане на българския духъ. Тукъ още въ 1856 г. се бѣ вдигналъ бунтъ противъ Фенеръ, та молили папа Пий IX да ги вземе подъ свое покровителство.

Завършилъ прогимназия въ Кукушъ, Гоце намира своята срѣда въ Солунската м. гимназия „Св. Кирилъ и Методий“. Тукъ като въ буенъ коперъ кипи животъ. Млади сили придошли отъ всички краища на Макед. се готвятъ за жреци въ отечественъ храмъ свещенъ. Създава се апарата, който ще изкове свободата на поробеното отечество.

Преподавателитѣ въ гимназията сж видни просвѣтени люде: Начевъ, Кънчевъ, Кандиларовъ, Шапкаревъ, Пърличавъ, К. Величковъ, Андрей Тошевъ, Благой Димитровъ — никоя отъ гимназиитѣ въ България не се радва на подобенъ преподавателски тимъ. Разгнали всичкитѣ свои способности, цѣлата своя преданостъ, тѣ служеха съ ентузиазма на възрожденцитѣ, та създадоха отъ своитѣ питомци просвѣтени дейци — пионери въ необработената цѣлина, каквато представляваше македонската земя.

Израсълъ въ тази атмосфера, нашиятъ Гоце още въ Солунъ е готовъ да поеме мисията, която сѣдбата му бѣ предопредѣлила. Завършилъ VI кл., у него се поражда идеята да се подготви и

въ военното изкуство, за да може да изпълни по-достойно своята заветна задача.

През лѣтото на 1891 г. той е въ София — юнкеръ, и, отдалъ се на своето образование и самообразование, завършва училището съ успѣхъ 10 при 12-тобалната система Тукъ изпъква свойствената Гоцева скромност, широката негова душа, неговата прямота и искреностъ, добротата и алтруизѣма му, качества, които му спечелиха симпатии въ училищнитѣ срѣди.

Гоце Дѣлчевъ

Гоце прекарва отпускитѣ си всрѣдъ македонци и свободата на родината му за него представлява началото и края на всичкитѣ му занимания и копнежи. Изучилъ на прѣсти революц. движение отататъкъ и отсамъ Дунава, Априлското въстание и проявенитѣ добродетели на първенцитѣ въ освободителното движение, Гоце е обладанъ всецѣло отъ Ботева и Левски.

Производството на юнкеритѣ отъ XVI випускъ по економически съображения е отложено съ 5 месеца, и това възбужда духоветѣ всрѣдъ нетърпеливитѣ. Нѣкакво анонимно писмо до началството довело до арестуването на 5—6 юнкера. Гоце, решилъ предварително своята сѣдба, става доброволна изкупителна жертва и заявява: „Азъ написахъ анонимното писмо: „Не си ти, знаемъ кой е.“ сърди се началникътъ на училището. Но „Стига ми това, което добихъ въ училището,“ казва той и зарѣзва материално поприще. Заповѣдь № 133 отъ 16 IX 1894 буди между другарисъученици съжаление за изгубената кариера на милия Гоце.

10 месеца преди това въ Солунъ вече е образуванъ тайниятъ революционенъ комитетъ. Въ една среща въ Борисовата градина Ив. х. Николовъ, неговъ съгражданинъ и бившъ учителъ, кани

го да поеме ръководството на организацията. Гоце обещава — до година, щомъ завърши училището, ще се отдаде на революционна дейностъ.

И ний виждаме презъ учебната 1894/5 уч. г. Гоце учителъ въ въ Ново-село, а Даме въ Щипъ. Гоце и Даме — дветѣ свѣтила на М. Р. О. — Гоце и Даме — две допълнящи се една друга сили. Единиятъ — тънъкъ дипломатъ, прозорливъ умъ, убнителенъ събеседникъ, пламененъ ораторъ, другиятъ — Гоце — изучилъ военното изкуство стратегъ и добъръ познавачъ психологията на маситѣ, смѣлъ, преданъ на революционната идея още отъ Солунъ, далъ доказателства, че лични блага за него не съществуватъ — да бѣше то, окачилъ би на бедрото си блестяща сабя и би потъналъ въ пищностъ всрѣдъ свое семейство. Но Гоце нищо земно не привлича.

Останалъ презъ цѣлия си животъ самотенъ и бездоменъ, неговитѣ грижи сж сърцѣдоточени върху една единствена целъ — създаване отъ революционната организ. мощъ въ душитѣ и сърцата на народа, комуто е посвѣтилъ цѣлото свое същество. День и нощъ той е между своитѣ по сѣдба братя и безъ много глаголения, безъ увещания, той е най-убедителниятъ примѣръ за подражание. Апостолъ по призвание и душа, Гоце броди села и паланки и въ продължение на 8½ год. обиколи на нѣколко пѣти всичкитѣ краища на общирната робска земя, ту като овчаръ или джелпинъ, или като ага съ цѣлия бейски салтанатъ — точно по примѣра на Васила Левски, съ оржие или безъ оржие, но винаги съ стрихнинъ подъ ревера на дрехата си, виждаме Гоцета самъ саминъ, съ малка дружина, или начело на цѣла чета левентъ-юнаци да носи съ себе си революционната идея и да я прѣска между селяни и граждани. На всѣжде, въ всѣка срѣда той е посрещанъ като месия и всѣкиго окуражава, отъ най-страхливия създава безстрашенъ герой, отъ най-колебливия най-преданъ революционеръ.

Какъ друго-яче можеше да се създаде отъ момока и чифчията бойна сила — рицаръ и герой и то само въ 1 промежутъкъ отъ 10 год., ако не бѣ светителството на Гоце и на плеадата дейци, които той създаде? Чулъ, разбралъ за нѣкакво търкане между върховетѣ, Гоце лично ще се яви да изравни недоразуменията и то безъ огледъ на опасноститѣ, на които би се изложилъ, на трудно проходимитѣ пространства.

Когато презъ 1901 г. Даме падна въ затвора, Гоце пожела да проучи какво става безъ него въ Битоля, която се считаше за най-важния революционенъ центъръ въ зап. Македония. Съ дете на ржце (първородния синъ на Анаст. Лозанчевъ) посърнала баба се явява въ затвора въ Битоля — иска да говори съ Даме. Нея придружава финно облеченъ търговецъ. Разговорътъ свършенъ, групата напуска затвора. Никой не разбра, че възпѣлничкиятъ, мургавъ търговецъ бѣше Гоце. 2 дни по-късно случката се повтаря.

Та единъ ли е случая на подобно преобразяване за Македонския Левски?

Къмъ края на мартъ 1903 Даме се завръща отъ Диаръ-Бекиръ. Гоце е по диритѣ му въ Солунъ и го сварва. Уведоменъ за дѣлото на „Гемиджиитѣ“ увещава ги да отложатъ изпълнението на своя планъ. Но запалени вече глави укротятъ ли се? На свѣтлия петъкъ, 9 IV 1903 г., селя-

нинъ съ дисаги пълни съ продукти презъ „Вардаръ-капия“ напуска Солунъ. Това бѣ Гоце. На 15 IV става атентата по желѣзницата, на другия денъ Банкъ де Салоникъ е хвърлена въ въздуха, на 17 параходътъ „Гвадалкивиръ“ гори въ Солунското пристанище. Цѣлата отоманска империя трепери. 27 дни преди това самъ Гоце хвърля моста и тунела при гара Ангиста. Взиматъ се мѣрки отъ страна на властѣта за възмездие.

Поручикъ Тефиковъ, помакъ, другаръ на Гоце отъ военното училище, начело на силна потеря е въ диритѣ на апостола. Създалата се суматоха въ южна Макед. не позволи на революционната организация да схване кроенитѣ срещу нея планове.

На 20 IV Гоцевата чета съ тѣзи на Гоцановъ и Чаковъ ношуватъ въ с. Баница. Никой не подозрѣ приближаването на злокобния часъ. Сутринта на 21 селото почва да се прѣтърсва. За да не бжде запалена, четитѣ трѣбваше да опразднатъ Баница. Прѣвъ излиза Гоце. Първиятъ куршумъ пронизва умното негово чело. Пада и прочулия се вече Гоцановъ съ още 5 четника. Загина най-достойниятъ синъ на поробената Макед. земя, но това не уби духа на пламналата вече страна. 3 месеца по-късно избухна възстанието и съ кръвта на хиляди герои-борци се написа Илинденската епопея, най-славната страница въ историята на революционнитѣ борби не само на българина, но и на всички борили се за свободата си народи.

Падна Гоце, за да възкрѣсне въ душата на всѣки българинъ — да го тачи тя и да се слави съ подвизитѣ му. 20 год. по-късно Гоцевиятъ четникъ Стоянъ изравя неговитѣ кости, и не безъ рискъ за живота му пренася ги въ София. И въ малъкъ саркофагъ подъ вѣчно горяще кандило тѣ се съхраняватъ въ канцеларията на Илинденската организация.

Елате, братя, да се поклонимъ предъ тѣзъ свети за насъ кости!

Илинд. организация е щастлива да заяви, че оставения ѝ заветъ — да пренесе коститѣ на Гоце въ свободна Македония и да ги положи въ основитѣ на величественъ паметникъ — ще може въ най-непродължително време да реализира, за да се сочи предъ поколѣнията, колко скъпо е изкупена свободата на Македония. Цѣлъ половинъ вѣкъ, цѣлиятъ български народъ се бори за нея, до когато и Богъ и общества се убедиха, че тая прабългарска страна не бива, грѣхота е да се владѣе отъ чужденци, че Македония трѣбва да се числи, да бжде славна съставна частъ на великото бѣгарско отечество.

Богъ да прости Гоце!

Предъ отечествения олтаръ той принесе въ жертва не само своя безпримѣренъ животъ. Братята му Мицо и Миланъ загинаха като четници, единиятъ на 23, другиятъ на 19 год. възраст. Две негови сестри не можаха да прежалатъ свидни братя. Баща му Никола, разоренъ материално, поразенъ душевно склопи очи като бѣжанецъ презъ 1919 год. въ Г. Джумая 82 год. старецъ. Останалиятъ му единственъ братъ Христо, отъ страхъ да се не обърнатъ въ гробоветѣ коститѣ на братята му, не подаде декларация за отчуждение на имота му и мизерията го стопи.

Останали сж му 4 сестри, които ежегодно на имения му денъ се ввяватъ предъ коститѣ му да

отслужатъ скромна панахида за своя голѣмъ братъ и великъ българинъ, чиято паметъ ще се слави до като българинъ сжществува на свѣта.

Поклонъ!

39 годишнината отъ смъртта на легендарния Гоце бѣ отпразднувана въ цѣлото царство по най-тържественъ начинъ.

За случая Ржководното тѣло на Илинденската организация издаде специално окръжно, на което настоятелствата на др-ства „Илинденъ“ — всички безъ изключение — сж се отзовали усърдно, като на много мѣста сж били устроени и литературни утра посветени на апостола.

Въ София панахидата бѣ извършена въ черквата св. Недѣля при участието на митрополититѣ Паисий Врачански и Софроний Търновски.

Следъ божествената служба Кирилъ Христовъ Совичановъ говори за живота и дѣлото на чествувания Гоце.

Речта му даваме на друго мѣсто.

По случай 39 години отъ смъртта на легендарния Гоце Дѣлчевъ и 37 години отъ геройската смъртъ на Христо Узунъ и падналитѣ съ него при с. Цѣръ (Крушовско) войводитѣ Ванчо Сърбаковъ и Пецо Битолчанчето, както и на крушовския войвода Никола Каревъ по починъ на д-во Илинденъ и при ценното съдействие на тукашния Окол. Учил. Инспекторъ Н. Зимбилевъ и учителитѣ Савовъ, Павловъ и др. въ църквата

„Св. Богородица“ се отслужи панахида, на която се бѣ стекълъ цѣлия градъ. Следъ панихидата въ голѣмия салонъ на прогимназията имаше възпоменателно утро, което се откри съ кратко слово отъ председателя на д-во Илинденъ В. Клисаровъ. За живота, дейността и трагичния край на тия борци — герои съ пламенно слово говори окол. комисаръ, г. Ив. Кювлиевъ. Квинтета на тукашнитѣ учителки: Владимирова, Ачкова, Павлова, Савова и Цигарева изпѣ „Безкрѣстния гробъ“. Ученици изпълниха декламации за геройскитѣ подвизи на македонскитѣ войводи и комити. Следъ утрото Илинденци, Макед Одрин. Опълчение съ портретитѣ на падналитѣ герои и вѣнци, носени отъ девойки въ национални носии, се образува внушителна манифестация, която обиколи по-главнитѣ улици на града.

М. Стойчевъ